

ŠIANDIENOS IŠŠŪKIAI TEMINIO ŽURNALO NUMERIO STRAIPSNIUOSE

Gintaras Stauskis

*Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Urbanistikos katedra
El. paštas Gintaras.stauskis@vgtu.lt*

Santrauka. Pastarojo laikotarpio ūkio raidos pamokos pareikalavo persvarstyti visuomenės vertybes ir standartinį supratimą apie pažangą Lietuvoje net labiau nei kitur už jos ribų. Visuomenė, patikėjusi, kad pažanga pasiekama skubotomis investicijomis į medžiaginę sritį, gavo skaudžiai pajusti ūkio visuotinio nuosmukio kartėlį. Tokia padėtis reikalauja, kad ir akademinio sektoriaus lyderiai savo moksliniuose tyrimuose atsigręžtų į ūkio sąstingio sukeltus visuomenės pokyčius, įgaunančius laiko ženklų pobūdį mūsų miestų aplinkoje. Šios srities tyrėjų žvilgsnis turi apimti aštrias visuomenei iškilusias problemas ir nesitenkinti vien uždaro intereso akademinėmis treniruotėmis. Pagrindiniai barai, kuriuose laukiama architektūros meno ir mokslo meistrų žodžio, yra susiję su integralia aplinka, visuomenės lūkesčiais ir ūkio raida. Masiškai tiražuoti beveidžiai būstai jau tapo nuosmukio pranašais ir savo laikotarpio paminklais. Prieinamo, socialiai ir kontekstualiai adaptuoto būsto kūrimo klausimai turėtų rasti atgarsį šiandienos jaunųjų tyrėjų darbuose. Išteklių stygius sukrėtė viešųjų paslaugų sektorių ir taip palietė kiekvieno gyventojų interesus. Sveikatos apsauga, švietimas, ikimokyklinė priežiūra tampa vis sunkiau prieinama. Kaip šie procesai turėtų būti planuojami miestų plėtros požiūriu? Kokiais būdais turi būti restruktūrizuojama ir transformuojama griūti pasirodusi viešųjų paslaugų sritis? Darbo vietų stoka skaudžiai palietė daugelio šeimų gerovę. Kokie šiuolaikinės technologijų, nuotolinių komunikacijų plėtros vejamo verslo sektoriaus plėtros mieste modeliai? Kaip turi plėtotis miestų kraštovaizdis, kad jis būtų geriau pasiekiamas rekreacijos, sveikatos, mobilumo ir kitais tikslais? Kaip panaudoti besiplečiančios atsinaujinančiosios energetikos sistemas bei elementus miestų plėtrai ir pavienių kompleksų architektūrai? Šių metų leidiniui atrinkti straipsniai atspindi Lietuvos ir užsienio jaunųjų mokslininkų atliekamų tyrimus, kurie apima miestų struktūros ir tapatumo, kraštovaizdžio ir rekreacijos, susisiekimo ir architektūros paveldo sritis.

Reikšminiai žodžiai: ūkio vystymasis, viešosios paslaugos, architektūros mokslas, tyrimai, miestų plėtra.

Įvadas

Pastarasis mūsų gyvenamas laikotarpis, kurio ypatumus ryškiai pastebime pastaraisiais metais, verčia atidžiau patyrinėti šių pokyčių priežastis, jas vertinti ir išmolti reikalingas pamokas ateičiai. Geriausias būdas nuspėti ateitį – tai ją sukurti. Savo atliekamais mokslo tyrimais mes ir kuriame savo valstybės, miesto, kvartalo ateitį tokią, kokią norime artimu laiku matyti. Atliekant tokį tyrinėjimą savo profesinės kompetencijos požiūriu svarbu apibrėžti tą vertinimo lauką, kuriame savo dalykinių pozicijų turėtų ieškoti ir šiandienos jaunieji mokslininkai architektai. Įsigilinus į šiandienos ekonomikos padėtį, kad ir kaip skaudžiai ar asmeniškai mes ją vertintume, turim pasakyti, kad kelių dabarties problemoms išgrindė neapgalvoti, trumparegiški sprendimai per keletą praėjusių metų, akivaizdžiai ir metodiškai paskatinti privačiųjų finansų sektoriaus veiksmų. Neapgalvoti „laukinės“ kvartalų plėtros projektai, kaip grybai vidury žalių miesto ir priemiesčio laukų dygstantys pavieniai daugiabučiai ir individualūs namai, slapčiomis užstatomos vaizdingos paėzerės ir net pamariai, dangoraižiai senamiesčio

panoramose – visa tai neabejotinai artino euforijos laikotarpio pabaigą. Nuosmukis atėjo ir praeis, tačiau liks šio laikotarpio pamokos ir paminkai, kurie buvo sukurti dalyvaujant ir mūsų profesijos atstovams.

Pastarojo laikotarpio pamokos

Dažnai su menišku pasididžiavimu vadiname architektūrą ją kuriančiųjų „gyvenimo būdu“. Kokį gyvenimo būdą išpažįsta anksčiau minėtų paminklų autoriai, kokį gyvenimo būdą jie suprogramavo šių „paminklų“ naudotojams, savininkams ir gyventojams? Pagrįstai išsakydami didelę dalį kritikos savo valdymo institucijoms, galime šiuos kritinius klausimus nukreipti ir į save, dirbusius, kūrčius ir stačiusius. Laukinės miestų plėtros ir jos „paminklų“ statymo laikotarpis pasibaigė, palikdamas tokias **pasekmes:**

– liko daug pradėtų ir nebaigtų statyti bei naudoti objektų. Daugelis vakar dienos statybininkų, kurie jau buvo „komersantai“ ir „vairuotojai“, juose „iššaldė“ savo ir ne savo mintis, medžiagas ir darbą;

– apleisti objektai doko miestų veidą, trikdo aplinkinių teritorijų gyvenimą, kuria miestuose asocialių gyventojų oazes;

– sumenko viešųjų paslaugų teikimo apimtis, sumažėjo ir toliau smunka jų prieinamumas, kokybė, struktūra;

– be ankstesnio užsiėmimo liko daug su statybų sektoriumi susijusių darbuotojų: projektų rengėjai, tyrinėtojai, geodezininkai, statybininkai, medžiagų pardavėjai. To pasekmės iki šiol jaučia jie patys ir visų jų šeimos;

– buvo ilgam laikui diskredituota daug miestų darnios plėtros, ekologiškos statybos, socialios humaniškos gyvenamosios aplinkos idėjų, kurias kūrė daug žmonių. Galimybę sugrįžti prie šių temų ateityje reikės nusipelnyti sąžiningu tyrėjų triūsu.

Anksčiau aprašytame kontekste galime išskirti **tris laikotarpio pamokas**:

1. Visuomenė, kuri eina į priekį nebendradarbiaudama ir nekurdamą pilietiškumo tradicijų, o yra susipriešinusi, nevertina viešųjų paslaugų, todėl jų ir netenka mažiausiai iki tol, kol pasikeis visuomenės nuomonė, įtemptomis pastangomis tos paslaugos bus vėl atsikovotos remiantis solidarumo, bendruomeniškumo ir dvasinumo vertybėmis. Pasekmė: visuomenei kurį laiką teks verstis kukliomis, sunkiai prieinamomis, prastos kokybės viešosiomis paslaugomis, teikiamomis valdžios ir valdymo institucijų.

2. Visuomenė nemoka ir nenori mokytis kurti bendruomeniško gyvenimo ir saugios kaimynystės (jos išrinktieji patikėtinais tuo klausimu nieko nepatarė). Iš tokios visuomenės kuriam laikui atimama galimybė gyventi geresnėje aplinkoje iki tol, kol ims keistis vertybių sistema. Pasekmė: daug šeimų dar kuriam laikui turės atsakyti perdėm optimistinių planų pagerinti savo gyvenimo sąlygas artimiausiu metu.

3. Visuomenė nevertina savo turimų profesijų, neugdo ilgalaikių profesionalų ir meistrų, atsiradus pirmai galimybei metasi į naujas nepažįstamas profesinės veiklos sritis. Iš tokios visuomenės atimama darbo galimybė mažiausiai iki tol, kol profesijos meistriškumas, ugdomas ir perduodamas iš kartos į kartą, vėl bus imtas vertinti. Pasekmė: vyrauja didelis nedarbas, persvarstoma profesinio perkvalifikavimo patirtis.

Jaunųjų mokslininkų vykdomų tyrimų vaidmuo

Šių paminėtų pasekmių akivaizdoje logiška užduoti klausimą apie profesinę kompetenciją ir atsakomybę visų išvardintų materialiosios ir dvasinės aplinkos kūrėjų ir profesijų atstovams, ypač – architektams. Daugelis, matyt, naiviai paklaus – o ką mes turėjome daryti? Šioje vietoje pastebėsiu, kad patarimai skatiko verti, o ta vertė kyla tolydžio didėjant patirtų pamokų kartėliui. Taigi patarimų vertė šiandien jau yra nemaža ir, tikėtina, dar pakils. Šioje vietoje noriu užduoti klausimą, užduotą ir

mūsų jauniems mokslininkams, plėtojantiems savo tyrimus pačiuose įvairiausiuose mūsų daugialypės profesijos baruose. Ar jūs manote, kad architektai, šiuo atveju pirmiausia akademinio sektoriaus žmonės, turi ieškoti atsakymų į šiandienos laikotarpio iššūkius ir duoti visuomenei kelrodžius „švetryčius“, kaip elgtis sudėtingais gyvenimo laikotarpiais, taip pat, kaip elgtis ateityje, kad visos piliečių pastangos būtų įprasmintos mūsų ir ateinančių kartų gerovės ir pažangos? Leiskite apžvelgti pagrindinius atsakymo scenarijus, kaip šiandienos architektūros mokslas galėtų reaguoti į anksčiau minėtus visuomenės gyvenimo iššūkius.

Pažymėtina, kad Lietuva jau aštuntus metus yra Europos Sąjungos valstybė, kurianti ūkio ir viešojo sektoriaus plėtros planus pagal bendrus strateginius principus. Europos Sąjunga žaibiškai ir itin jautriai reagavo į pastarojo ekonomikos nuosmukio laikotarpį: jau **2008 metų rudenį** buvo sukurti tam tikri finansų apsaugos mechanizmai, paramos ir skatinimo fondai ir taip nubrėžtas ekonomikos atgaivinimo ir tolesnės raidos kelias. Šie principai, pateikti „Europos Ekonomikos atgaivinimo plane“¹ (A European ... 2008), puikiai iliustruoja, koks didelis vaidmuo skiriamas intelektualinio sektoriaus specialistams, taigi ir visiems mokslininkams, taip pat, o gal ypač, – jauniems. Šiame dokumente brėžiama aiški strategija link pažangos Europoje per tyrimų, eksperimentinės gamybos ir akademinę inovacijų sektorių bendrą darbą. Naujoje Europos sėkmingo, tvaraus ir visa apimančio augimo strategijoje (Europe 2020 ... 2010) iškeliami trys visuomenės ir ūkio augimo prioritetai: plėtra, paremta žiniomis ir inovacijomis; aplinkos išteklių prasme tvaresnė plėtra; taip pat visus socialinius ir demografinius sluoksnius apimanti glaudi teritorinė plėtra. Šie principai puikiai tinka paremti ir šiuolaikinių Europos miestų plėtros programoms.

Ūkio augimo ir nuosmukio palyginimas rodo, kad profesinių, mokslo ir techninių paslaugų apyvarta smuko gerokai mažiau (–7,7 %) nei pramonės sričių (transporto ir sandėliavimo paslaugos smuko 12,3 %, apgyvendinimas ir maisto pramonė – 8,9 %, IT ir ryšiai – tik 6,4 %). Taigi mokslo ir technologinių paslaugų sritis, nors ir būdama itin priklausoma nuo viešojo sektoriaus, yra atsparesnė ūkio svyravimams. Galima teigti, kad mokslo ir technikos inovacijų paklausa didėja ir pasiekia maksimumą būtent ekonominio kritimo sąlygomis. Visuomenė, valdžia ir pramonininkai ieško kelių į pažangą. Gamybos,

¹ A European Economic Recovery Plan [interaktyvus]. 2010 [žiūrėta 2010 03 17]. Prieiga per Internetą: <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/Comm_20081126.pdf>.

statybos ir paslaugų ekonominį atsigavimą lemia į gamybą diegiami inovatyvūs mokslo ir technikos pasiekimai.

Pagrindinės sritys, kuriose labiausiai laukiama atsako ir patarimų iš šiandienos architektų mokslininkų, yra būsto, aptarnavimo ir socialinių paslaugų bei darbo vietų sistemų planavimas, kraštovaizdis ir rekreacija bei mobilumo plėtra, aplinkos ir pastatų energetika. Temos lyg ir puikiai žinomos, akademinės. Tačiau gyvenimas rodo, kad bendrinių žinių yra mažai, reikia išsamesnių šiuolaikinei padėčiai adekvačių tyrimų. Toliau išryškinsiu aktualiausių šių sričių momentus.

Šiuo metu Europos Komisijos ir jos už mokslo ir technologijų plėtrą atsakingų institucijų programos skatina tyrėjus siekti pažangos aktualiose viešojo gyvenimo srityse, kaip partnerius ir tyrimų rezultatų naudotojus įtraukiant socialinius subjektus – centrinės, regioninės ir vietinės valdžios institucijas ir verslo bei gamybos sektorių. Tyrėjų, o ypač jaunųjų, bendravimas su šio sektoriaus lyderiais leidžia nenutolti nuo gyvenimo realijų, pasirenkant tyrimų objektus, ir greičiau panaudoti šių tyrimų rezultatus praktikoje, tokiu būdu operatyviai pasitikrinant savo tyrimų rezultatų kokybę.

Bendravimas su mūsų konferencijos rėmėjais – statybos ir investicijų sektoriaus atstovais – patvirtina šią nuomonę. Iš vienos pusės, verslo atstovai yra pasirengę pateikti mūsų studentams ir tyrėjams pačias naujausias jų atstovaujamos srities žinias, o iš kitos pusės, taip pat išryškinti ir aktualiausias problemas, kurioms spręsti laukiama jaunųjų tyrėjų dėmesio. Pateiksiu keletą pavyzdžių.

Vis labiau plintančios atsinaujinančios energetikos technologijos ir įrenginiai yra neatsiejama teritorijų planavimo ir pastatų projektavimo dalis. Vėjo jėgainės, saulės baterijų moduliai, biologinė ir geoterminė šiluma iš technologijos naujienų tampa kasdieniniu dalyku, reikalaujančiu urbanistinės ir tūrinės architektūros kūrėjų dėmesio. Kaip planuoti teritorijas ir projektuoti pastatus, kad šios sistemos taptų jų estetiškos vertės dalimi, o ne technologiniu maskaradu?

Pasaulyje vis labiau diskutuojama ir dirbama, stengiantis nustatyti, kaip keisis viešasis gyvenimas miestuose vykstant demografiniams pokyčiams visuomenėje – daugėjant pagyvenusių ir mažėjant darbingo amžiaus žmonių. Kaip prie to adaptuosis gyvenamoji aplinka ir būstas, viešosios erdvės, rekreacija ir kraštovaizdis? Kai kuriose vietovėse miestų plėtra jau virto miestų susitraukimu, kuriam akivaizdžiai reikalingas specialistų dėmesys.

Darbo vietų ir gamybos sektorių plėtra tiesiogiai susijusi su ekonomikos ir viešojo sektorių atsigavimu. Ko-

kie modeliai geriausiai tiktų rytdienos miestams ir bendruomenėms? Kaip sušvelninti įstrigusią plėtros ir statybos procesų pasekmes žmonėms, gamtai ir miestams? Kokia miestų plėtra turėtų būti ateityje?

Kraštovaizdis – tai mūsų gyvenimo sritis, traukianti žmones visuose jo pasireiškimo lygiuose. Pradedant nacionaliniais tinklais ir baigiant pavienio objekto erdve, ši sritis kelia vis daugiau klausimų šiandienos sparčios, bet staiga sulėtėjusios urbanizacijos sąlygomis, taip pat keičiantis visuomenės demografinėi struktūrai. Kraštovaizdžiai gali būti ir daugelio sveikatingumo, rekreacijos ir viešųjų paslaugų teikėjai, kai žmogui ir aplinkai palankios veiklos pritraukia daugiau miestelėnų į parkus, miškus ir kitas žaliąsias erdves.

Per du nepriklausomybės dešimtmečius susiformavo itin iškreiptas Lietuvos miestų susisiekimo modelis, kai pėstysis ar dviratininkas mieste turi tiek erdvės, kiek jam palieka automobilis. Ką per tą laiką parodė tyrimai ir pasakė tyrėjai? Kaip pasiekti geriausios darnos suderinant visas judėjimo rūšis esamose ir besiplečiančiose miesto struktūrose?

Minėti ūkio sukrėtimai nuskurdino visą viešąjį sektorių. Uždaromos mokyklos ir ligoninės atitolina žmones nuo kultūros ir kitų būtinų paslaugų. Tokia įvykių raida akivaizdžiai liudija teritorinių pertvarų šiose srityse būtinumą. Kokiais erdviniais modeliais turėtų plėtotis viešosios paslaugos (mokyklų, darželių, ligoninių teritoriniai tinklai), kad būtų išlaikoma ūkiškumo ir pasiekiamumo pusiausvyra?

Pasiremami jau atliktų tyrimų patirtimi (Stauskis 2005) jaunieji tyrėjai gali ieškoti ir savų atsakymų į iškilusius iššūkius. Pažymėtina, kad mūsų partnerių universitetuose dirbantys tyrėjai labai aktyviai kimba į didelį socialinį atskambį turinčias temas. Kaip pavyzdį pažymėčiau architekto H. Kjisik Helsinkio technologijos universitete (nuo 2010 m. – Aalto universitetas) 2009 m. apgintą disertaciją „The Power of Architecture: Towards Better Hospital Buildings“ (Kjisik 2009).

Tyrimai neginčijamai rodo ir patyrę mokslininkai neabejoja, kad bet kokie veiksmai visuomenėje prasideda nuo psichoemocinio lygmens motyvacijos. Kokį vaidmenį turėtų atlikti bendruomenių savimonė, kaip turėtų būti kuriamas socialinis turtas visuomenėje, kuri siektų bendradarbiavimo, geros ir saugios kaimynystės? Prieš porą metų dr. Jono Jakaičio sėkmingai apginta disertacija (Jakaitis 2007) atvėrė šioje srityje naują tyrimų lauką, kuriame dar yra pakankamai vietos ne vienam jaunajam mokslininkui.

Visos čia paminėtos kryptys taikomos tiek šiandienos prelegentams, tiek nukreiptos ir į būsimus rytdienos

tyrėjus, gaunančius analitinio darbo pradmenis universiteto suole.

Teminio žurnalo numerio straipsniai

Mūsų dvyliktosios „K. Šešelgio skaitymų“ konferencijos trečiajame recenzuojamų straipsnių rinkinyje ir antrajame periodinio žurnalo „Mokslo Lietuva“ numeryje pristatomi keturių Lietuvos universitetų (VGTU, KTU, VDA ir KU) tyrėjų, taip pat autorių iš kaimynės Latvijos Rygos technikos universiteto ir Vokietijos Veimaro universiteto straipsniai, atspindintys atliekamus tyrimus. Per šešerius konferencijos leidybos metus publikuota bemaž septynios dešimtys straipsnių (žr. lentelę). Turiu pripažinti, kad šio leidinio ir pirmųjų 2005-ųjų metų publikacijų kokybė taip pat sunkiai sulyginama. Daug patyrusių recenzentų iš visų šalies ir kai kurių užsienio universitetų atlieka didžiulį darbą savo atsiliepimuose pirmiausia kolegiskai patardami ir nukreipdami autorius, kaip parengti kokybiškas ir aktualias publikacijas. Neabejoju, kad ši draugiška mokykla ne vienam autoriui padės įgauti daugiau pasitikėjimo ir patirties rašant prestižiniams Lietuvos ir užsienio žurnalams. Esame dėkingi Vilniaus Gedimino technikos universiteto vadovybei už šią puikią galimybę.

Šiųmetės konferencijos straipsniai išsiskiria autorių dėmesiu aplinkos tapatumo problemoms etniniu, istoriniu ir grynai urbanistiniu požiūriu. Aplinkos bei esamo laikotarpio ir konteksto atitikimo klausimai užima svarbią vietą visuose architektūros mokslo forumuose, atsakymo į juos ieško žymūs tarptautinio lygio tyrėjai. Malonu, kad į šį diskursą profesionaliai įsijungia ir mūsų konferencijos autoriai.

VGTU doktorantas Matas Cirtautas, pradedantis straipsnių rinkinį, besirengdamas gilesnėms miesto struktūros studijoms, aiškinasi pačią priemiestinės zonos sampratą. Pastarojo laikotarpio nekoordinuota gerokai anarchiška miestų plėtra,ėjusi po sovietinių metų apribojimų ir draudimų bei savotiškos žemės reformos, šios sąvokos prasmę gerokai praplėtė. Gilus ir dėmesingas esminės sąvokos išsiaiškinimas pačioje tyrimų pradžioje, be abejonės, leis autoriui tinkamai nustatyti visą disertacijos tyrimų lauką ir pasiūlyti darnaus priemiesčių zonos planavimo ir valdymo principus, tinkamus tiek Lietuvos, tiek ir kitiems Europos miestams.

Miesto įvaizdis ir jo tapatumo išlaikymas svarbus Europos metropoliiui Vienai. Rygos Technikos universiteto tyrėja Mara Liepa-Zemesa, pasiremmdama gausia apžvalgine ir analitine informacija, siūlo sprogstančiomis bangomis besivystančiai Vienai derinti miesto kaip muziejaus ir dinamiško metropolio raidos scenarijus, plėtojant profesionalių miestų planuotojų, vietos valdžios

ir visuomenės partnerystę. Nors ir turėdama puikiai veikiančią miesto planavimo mechanizmą, Viena ieško būdų, kaip sustiprinti neformalų planavimo procesą, kur daug teisių ir atsakomybės suteikiama bendruomenėms. Puikus scenarijus daugeliui Europos miestų.

Malonu imti į rankas straipsnį, parašytą Katharinos Sucker, jaunosios tyrėjos iš Veimaro universiteto, mokyklos, su kuria ištisus dešimtmečius mūsų fakultetą ir daugelį jo mokslininkų siejo profesinis bendradarbiavimas ir draugystė. Profesorius Frank Eckardt vadovaujama autorė pristato naujovišką miesto kultūros tęstinumo suvokimą, pasiremmdama Stambulo pavyzdžiu. Miesto struktūros evoliucijos palyginimas su šalies politinės ir socialinės kultūros raida išties originalus. Autorės siūlymai žiūrėti į miesto kultūros paveldą kaip į jame gyvenusių bendruomenių veikimo rezultatą, o ne akiai saugoti išlikusias pavienes to veikimo liekanas verčia giliau suprasti miesto planavimo, jo kūrimo ir saugojimo prasmes.

Vilniaus dailės akademijos doktoranto Almanto Bružo dėmesys sutelktas į šiuolaikinius Kauno architektūros orientyrus. Pripažindamas pasikeitusį architektūrinių orientyrų pobūdį, autorius kritiškai vertina daugumos Kauno orientyrų išdėstymą ir jų estetinę vertę. Nuolat „Statybų pilote“ savo mintis publikuojantis autorius siūlo profesionaliai tyrinėti ir nustatyti orientyrų išdėstymo, estetiškos bei socialinės svarbos ir kitus su tuo susijusius dalykus. Sėkmės!

Dar vienas tapatumo tyrimo pjūvis – tautinis. Julija Reklaitė originaliai lygina socialinį ir išorinį vizualinį tapatumą, pateikdama ir prieštaringas tautinio tapatumo koncepcijas. Kol kas galime tik spėti, kur autorę nuves svarstymai apie tautinį ir kitokį tapatumą architektūroje. Palinkėčiau nepaklęsti daugybėje filosofinių samprotavimų ir išskirti konkretesnius tapatumo pasireiškimo architektūroje pavidalus, kurie atvestų autorę prie vertingų darbo rezultatų.

Rekreacijos sistema ir šiandienos miestų plėtra, panašu, kol kas yra dviejose skirtingose barikados pusėse. Ingos Urbonaitės (VGTU) pasirinktas analizuoti mūsųose dar gana neįprastas rekreacijos būdas – uždarnos slidinėjimo trasos – yra gana prieštaringas miesto integralumo požiūriu, tą patvirtina gausūs autorės tyrinėjami ir lyginami pavyzdžiai iš skirtingų Europos miestų. Pagirtinas autorės užmojis ieškoti būdų, kaip urbanistinio planavimo priemonėmis skatinti ir inicijuoti žmonių fizinį judrumą, plėtojant miesto darnios rekreacijos bei kraštovaizdžio tinklą ir taip formuoti savitą miesto veidą. Šioje srityje VGTU tyrėjai naudojami didžiulio kraštovaizdžio architektūros „aruodo“ – *Le:Notre* akademinių ir mokslo tyrimų programos (The Le:Notre ... 2010) – ištekliais.

Miestų centrų atgaivinimą tiriantys KTU atstovai dr. Indrė Gražulevičiūtė-Vileniškė ir doktorantas Vilius Urbonas iškelia socialinę šio proceso dimensiją, vis labiau dominuojančią ir užsienio valstybių tyrimuose bei praktikoje. Išnagrinėję tarptautinius dokumentus autoriai apibendrintai pateikia pagrindines miestų centrų tvarkymo užsienio šalyse kryptis, pabrėždami ne tik išorines architektūrinės, bet ir gilesnes socialines tokių procesų pasekmes.

Ir į plotį, ir į gylį eina Darius Linartas, VGTU doktorantas, jau daug metų nagrinėjantis architektūros konkursų specifiką. Šiųmetis autoriaus straipsnis atskleidžia reprezentacijos objektų kūrimo ir realizavimo prielaidas. Užimdami didžiąją architektūros konkursų erdvės dalį, reprezentacijos objektai pateikiami viešai ir pradeda savo gyvenimą. Tikėtina, kad autoriaus pabrėžiamos reprezentacijos objektų kūrimo problemos ir kiti viešųjų architektūros konkursų organizavimo ypatumai įgaus ir profesionalių menotyrų rekomendacijų pobūdį.

Autorių dėmesio nuolat susilaukia mobilumo klausimai. Pėsčiųjų susisiekimas šiandienos visuotinio automobilizmo dominavimo sąlygomis kaip niekad aktualus. Nemunas Abukauskas ir Egidijus Skrodenis (abu iš VGTU), išanalizavę tokios padėties socialines, inžinerines ir kultūrinės priežastis bei remdamiesi atliktu tyrimu, siūlo kompleksą sprendimų, kaip padėti iš esmės pagerinti: tobulinti inžinerinių objektų planavimą bei taikyti lokalias priemones, drausminti, kontroliuoti bei šviesti eismo dalyvius, taip pat ir pačius pėsčiuosius. Matyt, inžinerinių objektų planavimo ir projektavimo tobulinimas būtų pagrindinė tyrimo plėtojimo linija. Jau kelintus metus kelių ir gatvių poveikis urbanizuotam kraštovaizdžiui nagrinėjanti KTU doktorantė Irina Matijošaitienė

atskleidžia, kokie nevienareikšmiški ir sunkiai numatomi būna naujų magistralinių gatvių ir kitokių inžinerinių statinių, tokių kaip viadukai ir tiltai, poveikiai esamoms miestų bendruomenėms. Autorės tiriami ir aprašomi pavyzdžiai rodo, kaip Kaune įrengiamos naujos gatvės ir viadukai tampa tiek atskiriančiais, tiek socialiai integruojančiais elementais. Tikimės, kad autorė sparčiau apibendrins savo tyrimus ir pavers juos universaliais ir pritaikomais mokslo rezultatais.

Skirtingų laikotarpių ir pobūdžių lauko sakralines erdves tiriantis Linas Krūgelis (VGTU) iškelia kraštovaizdžio reikšmę parenkant senųjų Lietuvos šventviečių kūrimo vietas, taip pat jas įrengiant bei naudojant. Tikėtina, kad grynai menotyrinio plano svarstymai atves autorių prie gilesnių erdvių, socialinių tyrimo pjūvių, ypač diriguojant kiek išsiderinusiame šiuolaikinių sakralinių erdvių kūrimo orkestrui.

Apibendrinimai

1. Ekonomikos nuosmukis Lietuvoje ir daugelyje kitų Europos ir pasaulio kraštų aštriai iškėlė klausimą apie darnaus vystymosi svarbą visose visuomenės gyvenimo srityse.

2. Architektūros srities mokslininkų, ypač jaunųjų, pradedamos tirti ir jau tiriamos temos gali reikšmingai prisidėti sprendžiant pačius įvairiausius visuomenei svarbius gyvenimo klausimus: meninius bei estetinius, socialinius, ūkio ir aplinkos darnos.

3. Pastarajame teminiame žurnalo numeryje pateikiami Lietuvos ir užsienio universitetų jaunųjų mokslininkų architektų straipsniai atspindi autorių atliekamų tyrimų ir suteikia galimybę viešai aptarti vykdomų tyrimų aktualumą, perspektyvas ir laukiamus rezultatus.

Lentelė. Konferencijų dalyvių publikuoti straipsniai 2005–2009 m.

Table. Conference participants' articles published in 2005–2009

Straipsnių autorių universitetai	2005	2006	2007	2008*	2009**	2010**	Iš viso
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	3	6	6	9	7	7	38
Kauno Technologijos universitetas	4	4	1	2	1	2	14
Vilniaus universitetas	1	1	0	0	0	0	2
Klaipėdos universitetas	0	0	1	1	1	0	3
Vilniaus dailės akademija	0	0	0	0	2	1	3
Vytauto Didžiojo universitetas	0	0	0	1	0	0	1
Kiti autoriai (tarp jų iš užsienio šalių)	1 0	0 0	3 0	0 0	2 (2)	2 (2)	8 (4)
Iš viso straipsnių	9	11	11	13	13	12	69

* Šiais metais išleistas recenzuojamų konferencijos straipsnių leidinys

** Išleisti žurnalo „Mokslo Lietuva“ numeriai su recenzuotais konferencijos straipsniais

Literatūra

- A European Economic Recovery Plan*. 2008 [interaktyvus] [žiūrėta 2010 03 17]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/Comm_2008126.pdf>.
- Europe – 2020. A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*. 2010 [interaktyvus] [žiūrėta 2010 03 17]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/documents/pdf/20100303_1_en.pdf>.
- Jakaitis, J. 2007. *Miestų architektūros formavimo politika ir visuomenė šiuolaikinės demokratijos sąlygomis: daktaro disertacija* [interaktyvus] [žiūrėta 2010 03 18]. Vilnius: Technika. Prieiga per internetą:http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20070327_174502-10329/DS.005.0.01.ETD>.
- Stauskis, G. 2005. Optimization of Urban Planning Model for Developing Health Care Network in Vilnius Regional Area, *Urbanistika ir architektūra* XXIX (1): 41–46 (ICONDA, EBSCO, CSA).
- Kjisik, H. 2009. *The Power of Architecture. Towards Better Hospital Buildings*. Helsinki University of Technology. Helsinki. ISBN 978-952-248-033-0.
- The Le:Notre Thematic Network Project. Landscape Education: New Opportunities for Teaching and Research in Europe* [interaktyvus] [žiūrėta 2010 03 30]. Prieiga per internetą: <<http://www.le-notre.org/>>.

PRESENT CHALLENGES FACED BY THE YOUNG SCIENTISTS INTERESTED IN ARCHITECTURE

G. Stauskis

Abstract

The article presents an update on the actual topics of research in diverse lines of urban and volumetric architecture with an outline of important social, economical and environmental areas. Modern research should involve partnership from the public sector and business. Topics for research could be obtained in the above introduced areas, thus practically implementing and testing the results of research. The articles of recent publication have been peer-reviewed and evaluated by the members of the scientific committee of the conference. Eleven articles have been selected. Eight authors are representatives of VGTU. The papers produced by the authors from Riga Technical University, the University of Weimar and Vilnius Academy of Arts have also been chosen. The topics of the selected articles reveal the authors' interests in the traditional and non-conventional areas of research. Urban structure and identity, landscape and recreation, mobility and architectural heritage aspects are reflected in the picked out papers.

Keywords: economic development, public services, architectural science, research, urban development.